V-V. Ahonen
M-M. Jokinen
K. Hyttinen

28.5.2024

Hallintovaliokunnalle

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi hyvinvointialueesta annetun lain muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi; HE 2/2024 vp

Hallintovaliokunta on pyytänyt valtiovarainministeriöltä vastinetta otsikkoasiassa valiokunnalle annettujen asiantuntijalausuntojen sekä perustuslakivaliokunnan ja sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausuntojen (PeVL 14/2024 vp ja StVL 4/2024 vp) johdosta. Valtiovarainministeriö toteaa vastineenaan seuraavaa:

Asiantuntijat kannattavat yleisesti esityksen tavoitetta valtion hyvinvointialueisiin kohdistaman ohjauksen selkeyttämisestä. Asiantuntijat kannattavat laajasti myös sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen valtakunnallisten tavoitteiden ja erillisten neuvottelukuntien yhdistämistä sekä ministeriöiden yhteisiä neuvotteluja hyvinvointialueen kanssa. Asiantuntijat tuovat kuitenkin lausunnoissaan esille huomioita, joita käsitellään tässä vastineessa jäljempänä.

Perustuslakivaliokunta katsoi esityksen merkitykselliseksi perustuslain 19 §:n 3 momentin, 68 §:n ja 121 §:n 4 momentin kannalta. Perustuslakivaliokunta katsoo, etteivät esitetyt muutokset olennaisesti kavenna hyvinvointialueiden itsehallintoa eikä esitys siten muodostu ongelmalliseksi perustuslain 121 §:n 4 momentin kannalta. Perustuslakivaliokunnalla ei myöskään ollut huomauttamista valtioneuvoston finanssipoliittisten tavoitteiden huomioon ottamiseen ohjauksessa. Perustuslakivaliokunnan mukaan lakiehdotukset voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisjärjestyksessä. Perustuslakivaliokunnan kiinnittää kuitenkin huomioita ministeriöiden toimivaltasääntelyyn sekä sosiaalisten perusoikeuksien turvaamiseen liittyvien seikkojen huomioon ottamiseen säännöstasoisesti.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pitää lähtökohtaisesti esityksen tavoitteita kannatettavina. Valiokunta korostaa kuitenkin yhdenvertaisten ja laadukkaiden palvelujen varmistamisen ensisijaisuutta ja katsoo, että 1. lakiehdotuksen säännöksiä on tarpeen muuttaa valiokunnan huomioiden perusteella jäljempänä kerrotulla tavalla.

Hyvinvointialueiden ohjaus

Ministeriöiden ohjaustoimivalta

Asiantuntijalausunnoissa kiinnitettiin huomiota ministeriöiden väliseen toimivaltasäänteleyyn. Myös perustuslakivaliokunta totesi, että ministeriöiden yleisen ohjauksen soveltamisala ja rajat on määritelty melko epäselvästi ja paikoitellen päällekkäisesti. Perustuslakivaliokunnan mielestä ehdotettua hyvinvointialuelain 11 §:n säännöstä olisi perusteltua selkeyttää ja täsmentää vastaamaan esityksen tavoitetta ohjauksen selkeyttämisestä ja yhtenäistämisestä.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta painottaa, että ministeriöiden hyvinvointialueisiin kohdistamista ohjaustoimista tulee säätää selvästi laissa siten, ettei ministeriöiden ohjaustoimivallan rajoista ja keskinäissuhteista vallitse epäselvyyttä tai tulkinnanvaraisuutta. Valiokunnan mukaan valtiovarainministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön ohjaustoimivallan ala ja suhde toisiinsa ovat hallituksen esityksessä ehdotetun sääntelyn valossa osittain päällekkäiset, kun yhtäältä valtiovarainministeriö vastaisi 11 §:n 1 momentin nojalla hyvinvointialueiden talouden ja toiminnan yleisestä ohjauksesta, ja toisaalta sosiaali- ja terveysministeriöllä olisi voimassa olevan sääntelyn mukaisesti sosiaali- ja terveydenhuollon yleisen ohjauksen toimivalta.

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle annetussa vastineessa valtiovarainministeriö ja sosiaali- ja terveysministeriö totesivat sosiaali- ja terveysvaliokunnan lausunnosta ilmenevällä tavalla, että toimivaltaan kuuluva päällekkäisyys voitaisiin säännöstasoisesti poistaa muuttamalla valtiovarainministeriön ohjaustoimivalta koskemaan hyvinvointialueiden talouden ja hallinnon yleistä ohjausta sekä toiminnan yleistä ohjausta siltä osin kuin sitä ei ole säädetty sosiaali- ja terveysministeriön, sisäministeriön tai muun ministeriön toimivaltaan kuuluvaksi. Sosiaali- ja terveysvaliokunta katsoo, että edellä mainittu muotoilu poistaisi toiminnan yleiseen ohjaukseen liittyvän päällekkäisyyden, mutta ei päällekkäisyyttä talouden ohjauksen osalta. Lisäksi valiokunta toteaa, että hyvinvointialueiden hallinnon voidaan yhtäältä katsoa olevan osa hyvinvointialueiden toimintaa ja että hallintoon ja talouteen kuuluu myös sosiaali- ja terveysministeriön lainsäädäntövaltaan ja yleisen ohjauksen toimivaltaan kuuluvia toimintoja. Valiokunnan näkemyksen mukaan ohjausvallan päällekkäisyys voidaan lain tasolla poistaa muotoilulla, jossa poissuljetaan valtiovarainministeriön toimivalta siltä osin kuin siitä on lain tasolla muualla säädetty.

Valtiovarainministeriö toteaa, että esityksellä ei ole tarkoitus muuttaa voimassa olevaa ministeriöiden välistä toimialajakoa ja yleistä ohjaustoimivaltaa. Hyvinvointialueiden perustamisesta lukien valtiovarainministeriön toimivaltaan on kuulunut hyvinvointialuelain 11 §:n mukaan hyvinvointialueiden toiminnan ja talouden seuranta sekä valtioneuvoston ohjesäännön (262/2003) ja valtiovarainministeriöstä annetun valtioneuvoston asetuksen (610/2003) mukaan hyvinvointialueiden hallinnon ja talouden ohjaus (Vna valtioneuvoston ohjesäännön 17 §:n muuttamisesta 130/2022 ja Vna valtiovarainministeriöstä annetun valtioneuvoston asetuksen 1 ja 2 §:n muuttamisesta 129/2022).

Sosiaali- ja terveysministeriö ja valtiovarainministeriö ovat yhteisesti tulkinneet sosiaali- ja terveysvaliokunnalle annetuissa vastineissa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 22 §:ssä säädettyä sosiaali- ja terveydenhuollon yleistä ohjaustoimivaltaa siten, että sosiaali- ja terveysministeriölle kuuluu sosiaali- ja terveyspalveluihin liittyvä substanssilainsäädäntö ja niihin liittyvä yleinen ohjaus. Nämä kuuluisivat jatkossakin sosiaali- ja terveysministeriölle, ja vastaavasti pelastustoimen järjestämislain 7 §:n mukaisesti pelastustoimen yleinen ohjaus sisäministeriölle. Edellä mainittujen säännösten on tarkoitettu sulkevan sosiaali- ja terveysministeriön ja sisäministeriön toimivaltaan kuuluvan erityislainsäädännön mukaisia palveluja koskevan substanssikohtaisen ohjauksen valtiovarainministeriön toimivallan ulkopuolelle.

Valtiovarainministeriö vastaa hyvinvointialueen hallintoa ja taloutta koskevasta hyvinvointialuelaista. Hyvinvointialuelaissa on 11 §:n lisäksi erikseen säädetty valtiovarainministeriölle hyvinvointialueiden ohjaukseen ja seurantaan liittyvästä toimivallasta (15 §, 16 §, 120 §, 122 §, 123

§, 124 §). Valtiovarainministeriö vastaa myös hyvinvointialueiden rahoituslain valmistelusta. Hyvinvointialueiden rahoituslain 24 §:ssä säädetään valtion rahoituksen hallinnoinnista. Valtiovarainministeriö valmistelee yhteistoiminnassa hyvinvointialueen lakisääteisistä tehtävistä vastaavien ministeriöiden kanssa hyvinvointialueen lakisääteisten tehtävien muutosten vaikutukset valtion rahoituksen perusteisiin valtion talousarvion valmistelua varten. Rahoituslain 25-28 §:ssä on säädetty erikseen valtiovarainministeriön tehtävistä.

Valtioneuvoston hyvinvointialueen ohjausta yhteen sovitetaan hyvinvointialueiden neuvotteluissa sekä eri prosesseissa. Sosiaali- ja terveysministeriö sekä sisäministeriö nimetään hyvinvointialuelain 122 §:n mukaisesti asetettavan arviointiryhmään sekä rahoituslain 26 §:ssä tarkoitettuun lisärahoitusta koskevan päätöksen valmistelua varten asetettavaan valmisteluryhmään. Vastaavasti valtiovarainministeriö osallistuu voimassa olevan sääntelyn mukaan hyvinvointialueiden neuvotteluun. Investointisuunnitelman hyväksymismenettelystä säädetään erikseen sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämislaeissa.

Hyvinvointialuelain 4 §:n 2 momentissa määritellään hyvinvointialueen toiminta. Hyvinvointialueen toiminta käsittää hyvinvointialueen ja hyvinvointialuekonsernin toiminnan lisäksi osallistumisen hyvinvointialueiden yhteistoimintaan sekä muun omistukseen, sopimukseen ja rahoittamiseen perustuvan toiminnan. Hyvinvointialueen toimintaan sisältyy hyvinvointialueen järjestämisvastuulle kuuluvien palveluiden tuotanto hyvinvointialuekonserniin kuuluvissa ja muissa yhteisöissä ja säätiöissä.

Valtiovarainministeriö toteaa, että ministeriöiden yleisen ohjauksen toimivaltojen välillä on väistämättä liittymäpintoja, joten tyhjentävä toimivaltasääntely on käytännössä haasteellista. Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan sosiaali- ja terveysvaliokunnan ehdottama muotoilu jättäisi osaltaan epäselväksi lähtökohdan, jonka mukaan valtiovarainministeriö vastaa pääsääntöisesti hyvinvointialueiden talouden ja hallinnon yleisestä ohjauksesta, ja tosiasiallisesti jopa laajentaisi sosiaali- ja terveysministeriön ja sisäministeriön ohjaustoimivaltaa nykyisestä. Jos valtiovarainministeriön yleinen ohjaustoimivalta rajattaisiin sosiaali- ja terveysvaliokunnan ehdottamalla tavalla, tulisi valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan myös sosiaali- ja terveysministeriön ja sisäministeriön yleinen ohjaustoimivalta tarkentaa koskemaan sosiaali- ja terveyspalvelujen ja pelastustoimen palvelujen substanssia. Valtiovarainministeriö katsoo perustellummaksi, että ohjaustoimivaltaa selkeytettäisiin täsmentämällä hyvinvointialuelain 11 §:n 1 momenttia esimerkiksi seuraavasti:

> Valtiovarainministeriö seuraa yleisesti hyvinvointialueiden toimintaa ja taloutta *ja* vastaa hyvinvointialueiden talouden ja *hallinnon yleisestä ohjauksesta sekä muusta* toiminnan yleisestä ohjauksesta *siltä osin kuin toiminnan ohjausta ei ole laissa säädetty sosiaali- ja terveysministeriön, sisäministeriön tai muun ministeriön toimivaltaan kuuluvaksi*. Valtiovarainministeriö sovittaa yhteen valtioneuvostossa tehtävää hyvinvointialueiden ohjausta sekä huolehtii, että hyvinvointialueiden itsehallinto otetaan huomioon hyvinvointialueita koskevan lainsäädännön valmistelussa.

Ohjauksen koordinaatio

Osa asiantuntijoista suhtautuu epäilevästi siihen, poistavatko ohjaukseen esitetyt muutokset nykyisiä ohjauksen ristiriitoja, vaikka tavoite tähän onkin kannatettava. Asiantuntijat kiinnittävät huomiota erityisesti lainsäädännön asettamien velvoitteiden ja talouden väliseen ristiriitaan, jota ohjauksella tulisi pyrkiä vähentämään. Riskinä pidetään taloudellisen ohjauksen ylikorostumista.

Valtiovarainministeriö toteaa, että ministeriöiden yhtenäisempään ohjaukseen pyritään ohjauksen paremmalla koordinaatiolla valtioneuvoston sisäisesti. Tehtävän lakisääteisyys antaa valtiovarainministeriölle vahvemman mandaatin tehtävään. Valtion yhtenäisempi ohjaus edellyttää ministeriöiden välistä tiivistä yhteistyötä hyvinvointialueita koskevien asioiden valmistelussa. Valtiovarainministeriön koordinaatioroolissa on siten kysymys taloutta, hallintoa ja toimintaa koskevien eri näkökulmien yhteensovittamisesta ohjausprosesseissa valtioneuvoston sisäisesti, sekä valtioneuvoston sisäisestä organisoitumisesta asioiden valmistelussa tämän toteuttamiseksi. Valtiovarainministeriö kuitenkin toteaa, että ohjauksen koordinoinnilla on rajalliset mahdollisuudet vaikuttaa substanssilainsäädännön ja talouden väliseen ristiriitaan, koska kukin ministeriö toimii omien toimivaltuuksiensa puitteissa. Ohjauksen avulla pyritään vaikuttamaan toiminnan taloudelliseen kestävyyteen, ja siten turvaamaan lakisääteiset palvelut. Lakisääteisten velvoitteiden vähentäminen on mahdollista vain normaalin lainsäädäntöprosessin kautta. Informaatio-ohjauksen keinoilla voidaan pyrkiä ohjaamaan palvelujen järjestämistä ja tuottamista nykyisen lainsäädännön puitteissa vaikuttavammin ja kustannustehokkaammin.

Muuta ohjauksesta

FT, dosentti Tynkkysen mukaan esitykseen sisältyy riski siitä, että valtiovarainministeriöön aletaan rakentaa esimerkiksi sektoritutkimuslaitoksissa tehtävän työn kanssa päällekkäisiä tietotuotannon rakenteita. **Valtiovarainministeriö** toteaa, että ohjauksessa hyödynnetään ministeriöiden asiantuntemusta lisäksi myös muita asiantuntijaorganisaatioita ja -tahoja sekä sektoritutkimuslaitosten, kuten Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen THL asiantuntemusta ja tietotuotantoa. Valtiovarainministeriöön ei olla luomassa päällekkäistä tietotuotantoa siltä osin kuin tiedontuotantoa hoidetaan muualla.

Joissakin asiantuntijalausunnoissa esitetään harkittavaksi erillisen kansallisen ohjausyksikön perustamista (Varsinais-Suomen ja Pirkanmaan hyvinvointialueet) tai ohjauksen rakenteellista yhtenäistämistä (professori Mäenpää). **Valtiovarainministeriö** toteaa, että tässä esityksessä ei esitetä ohjaustehtävien kokoamista erilliseen yksikköön.

Muutamat hyvinvointialueet kiinnittävät lausunnoissaan huomiota ohjauksen yhtenäisyyden tarpeeseen myös ministeriöiden alaisten valvovien virastojen toiminnassa. **Valtiovarainministeriö** toteaa, että valvontaviranomiset toimivat itsenäisesti riippumattomina valvontaviranomaisina, eikä niiden valvontatoimintaan voida puuttua ohjauksella.

Finanssipoliittiset ja hyvinvointialueiden tehtäviä koskevat strategiset tavoitteet

Osa asiantuntijoista esittää huolensa valtioneuvoston finanssipoliittisten tavoitteiden merkityksen korostumisesta. Ensisijaisena tavoitteena tulisi olla kansalaisten perusoikeusien turvaaminen.

Toisaalta osa asiantuntijoista katsoo, että finanssipoliittisten tavoitteiden huomioon ottaminen on perusteltua (mm. Valtiontalouden tarkastusvirasto VTV, professori Mäenpää, Pirkanmaan hyvinvointialue). Myös THL katsoo finanssipoliittisten tavoitteiden huomioon ottamisen oikeasuuntaiseksi, mutta huomauttaa, että finanssipoliittiset lähtökohdat eivät yksin ole kestävä hyvinvointialueiden ohjauksen lähtökohta, vaan niiden rinnalla tulee tarkastella sosiaali- ja terveyspoliittisia päämääriä, jotka liittyvät väestön terveyteen, hyvinvointiin ja palvelujärjestelmän suorituskykyyn sekä palveluiden ja terveyden oikeudenmukaiseen jakautumiseen.

Asiantuntijat toteavat, että huomiota tulisi finanssipoliittisten tavoitteiden ohella kiinnittää palvelujen sisältöön ja laatuun sekä palvelujen lakisääteisen tason ja perusoikeuksien toteutumiseen (mm. SOSTE, professori Mäenpää, Päijät-Hämeen hyvinvointialue). Mäenpää kiinnittää lausunnossaan huomiota siihen, että hyvinvointialueiden tehtäviä koskevien valtakunnallisten tavoitteiden ei edellytettäisi jatkossa perustuvan sosiaali- ja terveysministeriön vuosittaisiin selvityksiin. Mäenpään mukaan säännöksen poistaminen laista voi periaatteellisesti merkittävällä tavalla rajoittaa näiden palvelujen tavoitteiden määrittelyssä lakisääteisesti huomioon otettavaa tietopohjaa edellyttämällä, että ainoastaan finanssipoliittiset tavoitteet on otettava huomioon. Myös perustuslakivaliokunta katsoo perustellummaksi, että perustuslain 19 §:n 3 momentissa tarkoitettujen sosiaalisten perusoikeuksien turvaamiseen liittyvät seikat otettaisiin hyvinvointialuelain 12 a §:n tavoitteiden asettamisessa säännöstasoisesti huomioon finanssipoliittisten tavoitteiden ohella.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta yhtyy perustuslakivaliokunnan kantaan siitä, että perustuslain 19 §:n 3 momentin mukaisten oikeuksien turvaamiseen liittyvät seikat tulee käydä ilmi säännöstekstistä. Sosiaali- ja terveysvaliokunta pyytää hallintovaliokuntaa ottamaan huomioon, ettei valtiovarainministeriö ole sosiaali- ja terveysvaliokunnalle antamassaan vastineessa katsonut olevan estettä, että säännöksissä viitattaisiin sosiaali- ja terveysministeriön ja sisäministeriön vuosittaisten selvitysten huomioon ottamiseen. Lisäksi sosiaali- ja terveysvaliokunta toteaa, että sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 31 §:n viittaus 22 §:ssä tarkoitettuihin valtakunnallisiin tavoitteisiin, olisi syytä korjata viittaukseksi hyvinvointialuelain 12 a §:ään.

Valtiovarainministeriö toteaa, että se on yhdessä sosiaali- ja terveysministeriön kanssa sosiaali- ja terveysvaliokunnalle antamassaan vastineessa katsonut, että perustuslakivaliokunnan edellyttämä sosiaalisten perusoikeuksien huomioon ottaminen säännöstasoisesti olisi toteutettavissa täydentämällä hyvinvointialuelain 12 a §:n säännöstä viittauksella sosiaali- ja terveydenhuoltoa sekä pelastustoimea koskeviin perusoikeuksiin. Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle annetussa lisävastineessa valtiovarainministeriö on kuitenkin katsonut professori Mäenpään lausunto huomioon ottaen, että perustuslakivaliokunnan huomio voitaisiin vaihtoehtoisesti toteuttaa lisäämällä ministeriöiden vuosittaiset selvitykset tavoitteiden asettamisessa huomioon otettaviksi finanssipoliittisten tavoitteiden ohella.

Valtiovarainministeriö esittää hallintovaliokunnalle ensisijaisena näkemyksenään, että perusoikeuksien toteutumiseen liittyvät seikat otettaisiin valtakunnallisia tavoitteita koskevassa 12 a §:n 1 momentissa huomioon viittaamalla ministeriöiden vuosittaisiin selvityksiin esimerkiksi seuraavasti:

> Valtioneuvosto vahvistaa vähintään joka neljäs vuosi valtakunnalliset strategiset tavoitteet hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen tehtävien hoitamiseksi yhdenvertaisesti, laadukkaasti ja kustannusvaikuttavasti. Valtakunnallisissa tavoitteissa on otettava huomioon valtioneuvoston asettamat julkisen talouden finanssipoliittiset tavoitteet *sekä sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 31 §:ssä ja pelastustoimen järjestämisestä annetun lain 15 §:ssä tarkoitetut sosiaali- ja terveysministeriön ja sisäministeriön selvitykset sekä mahdolliset muut väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen toimintaa ja taloutta koskevat seurantatiedot*.

Lisäksi valtiovarainministeriö esittää, että hallintovaliokunta korjaisi sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain 31 §:ssä sekä pelastustoimen järjestämislain 15 §:ssä olevat viittaukset valtakunnallisiin tavoitteisiin koskemaan hyvinvointialuelain 12 a §:ää esimerkiksi seuraavasti:

> *31 § Sosiaali- ja terveysministeriön vuosittainen selvitys*
>
> Sosiaali- ja terveysministeriö laatii vuosittain valtakunnallisen selvityksen, jossa arvioidaan sosiaali- ja terveydenhuollon yhdenvertaista toteutumista ja rahoituksen tason riittävyyttä. Selvityksen tulee sisältää ehdotus tarvittavista toimenpiteistä julkisen talouden suunnitelman, valtion talousarvion sekä *hyvinvointialueesta annetun lain 12 a §:ssä tarkoitettujen hyvinvointialueiden tehtäviä koskevien* valtakunnallisten tavoitteiden laatimista sekä muuta valtakunnallista ohjausta varten. Selvityksessä hyödynnetään 30 §:ssä tarkoitettuja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen asiantuntija-arvioita. Selvitys on julkaistava julkisessa tietoverkossa.
>
> *15 § Sisäministeriön vuosittainen selvitys*
>
> Sisäministeriö laatii vuosittain valtakunnallisen selvityksen, jossa arvioidaan tarpeita ja uhkia vastaavien pelastustoimen palvelujen toteutumista ja rahoituksen tason riittävyyttä. Selvityksessä hyödynnetään 13 §:ssä tarkoitettuja hyvinvointialueiden selvityksiä ja 14:ssä tarkoitettua aluehallintovirastojen asiantuntija-arviota. Selvityksen tulee sisältää ehdotus tarvittavista toimenpiteistä julkisen talouden suunnitelman, valtion talousarvion sekä *hyvinvointialueesta annetun lain 12 a §:ssä tarkoitettujen hyvinvointialueiden tehtäviä koskevien* valtakunnallisten tavoitteiden laatimista sekä muuta valtakunnallista ohjausta varten.

Valtiontalouden tarkastusvirasto kiinnittää huomiota, että hyvinvointialuelain voimassa olevissa hyvinvointialueiden strategiaa ja taloussuunnitelmaa koskevissa pykälissä (41 ja 115 §) ei viitata valtakunnallisiin strategisiin tavoitteisiin, mikä olisi VTV:n näkemyksen mukaan perusteltua. Lisäksi VTV kiinnittää huomiota siihen, ettei esityksessä ole otettu huomioon VTV:n hallituksen esitysluonnokseen antamassa lausunnossa tekemää ehdotusta siitä, että valtiovarainministeriö osallistuisi myös investointisuunnitelmien laadinnan ohjaukseen ja päätöksentekoon, mikä tukisi

hyvinvointialueiden taloustilanteen ennakollista arviointia ja vahvistaisi valtiovarainministeriön roolia hyvinvointialueiden ohjauksessa. **Valtiovarainministeriö** toteaa, että VTV:n ehdotukset eivät liity käsiteltävänä olevaan hallitukseen esitykseen ja niitä käsitellään muissa yhteyksissä.

Hyvinvointialueneuvottelukunta

Asiantuntijalausunnoissa kiinnitetään jokin verran huomiota neuvottelukunnan toimintaan ja kokoonpanoon. Varsinais-Suomen hyvinvointialueen mukaan neuvottelukunnan tehtävissä tulisi paremmin ja konkreettisemmin huomioida sen mahdollisuus antaa kannanottoja ja kehittämisehdotuksia myös hyvinvointialueen talousohjaukseen ja rahoitukseen. Suomen Palopäällystöliitto ja Etelä-Suomen aluehallintovirasto esittävät huolensa pelastustoimen huomioimisesta uudistuksessa. Suomen Palopäällystöliitto toteaa, että uuden neuvottelukunnan kokoonpanosta ja toiminnasta päätettäessä on tärkeää varmistaa pelastustoimen edustus. Muuten vaarana on, että neuvottelukunta huomioi toiminnassaan puutteellisesti pelastusalan näkemykset. Opetus- ja kulttuuriministeriö pitää tärkeänä, että tulevissa yhteistyörakenteissa hyvinvointialueiden toimintaan liittyvät ministeriöt kytketään yhteistyörakenteisiin riittävällä tavalla yhteisen tilannekuvan varmistamiseksi sekä opetus- ja kulttuuriministeriön hallinnonalan näkemysten huomioon ottamiseksi.

Valtiovarainministeriö toteaa, että neuvottelukunnan tehtävät on ehdotettu kirjattavaksi lakiin melko yleisluonteisesti, eivätkä ne muodosta estettä talousohjaukseen ja rahoitukseen liittyvien kannanottojen ja kehittämisehdotusten tekemiselle. Hyvinvointialuelain 13 §:n 3 momentin mukaan neuvottelukunnassa on edustettuina hyvinvointialueiden, HUS-yhtymän, Helsingin kaupungin, valtiovarainministeriön sekä muiden hyvinvointialueiden tehtävien ohjaamisesta vastaavien ministeriöiden edustus. Pykälän 4 momentin mukaan valtioneuvoston asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä neuvottelukunnan kokoonpanosta, toimikaudesta, jaostoista sekä tehtävistä. Koska opetus- ja kulttuuriministeriöllä on liittymä hyvinvointialueiden tehtäviin, asetuksella on tarkoitus säätää, että neuvottelukunnassa on opetus- ja kulttuuriministeriön edustus. Asetuksenantovaltuus mahdollistaa myös jaostojen perustamisen neuvottelukuntaan. Pelastustoimen asemaa voidaan turvata perustamalla pelastustoimea koskeva jaosto, jonka kautta turvataan pelastustoimen riittävä asiantuntemus neuvottelukunnan työssä.

Neuvottelu hyvinvointialueen kanssa

Valtiovarainministeriön rooli

Perustuslakivaliokunta kiinnittää huomiota siihen, että neuvotteluja koskevasta hyvinvointialuelain 13 a §:n sääntelystä ei nimenomaisesti käy ilmi valtiovarainministeriön koordinaatiotehtävä neuvotteluissa. Sosiaali- ja terveysvaliokunta yhtyy perustuslakivaliokunnan näkemykseen ja katsoo, että sääntelyä on tarpeen täydentää edellä mainituilta osin.

Valtiovarainministeriö katsoo, että sääntelyä tulisi täsmentää valiokuntien edellyttämällä tavalla. Tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi täydentämällä 13 a §:n pykälän 1 momentin ensimmäistä virkettä esimerkiksi seuraavasti:

Valtiovarainministeriö, sosiaali- ja terveysministeriö ja sisäministeriö neuvottelevat *yhdessä* vuosittain hyvinvointialueen kanssa hyvinvointialueen järjestämisvastuuseen kuuluvien tehtävien toteuttamisesta ja hyvinvointialueen taloudenhoidosta *valtiovarainministeriön yhteensovittamana.*

Neuvottelujen järjestämistapa

Lakiehdotuksessa ei edellytetä neuvottelun järjestämistä jokaisen hyvinvointialueen kanssa erikseen. Useat hyvinvointialueet pitävät tärkeänä, että neuvottelut järjestettäisiin jatkossakin jokaisen hyvinvointialueen kanssa erikseen. Myös sosiaali- ja terveysministeriö pitää tärkeänä, ettei kynnystä erikseen käytäviin neuvotteluihin nosteta liian korkeaksi. Lisäksi valtiontalouden tarkastusvirasto huomauttaa, että liian nopea siirtyminen hyvinvointialuekohtaisista neuvotteluista muihin neuvottelujen järjestämistapoihin saattaisi heikentää kunkin alueen tilannekuvun ja muutostarpeiden käsittelyä.

Valtiovarainministeriö toteaa, että ehdotettu sääntely ei estä järjestämästä neuvotteluja jokaisen hyvinvointialueen kanssa erikseen, vaikka tätä ei lakisääteisesti edellytettäisi. Tarkoituksena on mahdollistaa joustava ja tarkoituksenmukainen tapa neuvottelujen käymiseen. Valtiovarainministeriön näkemyksen mukaan ainakin hyvinvointialueiden toiminnan ensimmäisinä vuosina neuvottelut ovat tarkoituksenmukaisinta toteuttaa hyvinvointialuekohtaisesti. Ministeriö pitää tärkeänä vuosittaista vuoropuhelua hyvinvointialueiden kanssa, mutta toteutus voisi joinakin vuosina olla ”kevyempi”, mikäli se katsotaan hyvinvointialueiden toiminnan vakiinnuttua tarkoituksenmukaiseksi.

Siirtymäsäännökset

Lakiehdotuksiin 1-3 sisältyy siirtymäsäännökset, joiden mukaan nykyiset neuvottelukunnat jatkavat toimintaansa siihen saakka, kunnes ehdotettu hyvinvointialueneuvottelukunta on asetettu. Siirtymäsäännöksistä puuttuu maininta siitä, mitä sääntelyä toimintaansa jatkavaan neuvottelukuntaan sovelletaan sitä koskevan sääntelyn muuttamisen tai kumoamisen jälkeen. Edellä mainitun vuoksi valtiovarainministeriö esittää, että hallintovaliokunta täydentäisi siirtymäsäännöksiä esimerkiksi seuraavasti:

1. lakiehdotus

Tämän lain voimaan tullessa meneillään oleva hyvinvointialuetalouden ja –hallinnon neuvottelukunnan toimikausi päättyy, kun valtioneuvosto on asettanut tässä laissa tarkoitetun hyvinvointialueneuvottelukunnan. *Hyvinvointialuetalouden ja –hallinnon neuvottelukuntaan sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.*

2. lakiehdotus

Tämän lain voimaan tullessa meneillään oleva sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunnan toimikausi päättyy, kun valtioneuvosto on asettanut hyvinvointialueesta annetun lain 13 §:ssä tarkoitetun hyvinvointialueneuvottelukunnan. *Sosiaali-*

ja terveydenhuollon neuvottelukuntaan sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

3. lakiehdotus

Tämän lain voimaan tullessa meneillään oleva pelastustoimen neuvottelukunnan toimikausi päättyy, kun valtioneuvosto on asettanut hyvinvointialueesta annetun lain 13 §:ssä tarkoitetun hyvinvointialueneuvottelukunnan. *Pelastustoimen neuvottelukuntaan sovelletaan tämän lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.*